

אגדה היום

עיונים ומחשבות סביב אגדות הגמרא בדף היומי

נדה נב | איוב בסערה חרף

נמצא בפרטים הקטנים

דרשה על איוב קוטעת במפתיע סוגיה הלכתית במסכת נדה. ההפתעה אינה רק מפני שאיוב אינו קשור לסוגיה, אלא בעיקר מפני שיש סוגיה אחרת בגמרא (בבא בתרא טז) שבה נידון סיפורו של איוב בהרחבה. יתרה מזאת, הדרשה המובאת כאן היא רק קטע מתוך רצף דרשות על איוב, שכולל בין השאר כמה תשובות לטענה שמא הקדוש ברוך הוא התבלבל בין איוב לאיוב. כאן מובאת רק תשובה אחת מתוך האגדה היא.

לכאורה, הגמרא לא התכוונה לעסוק כאן בספר איוב. היא רק העלתה קושיה על האפשרות ששתי שערות תצאנה מגומה אחת; מהמדרש הזה, שמקומו אכן במסכת בבא בתרא, נראה שזו תופעה בלתי אפשרית. לשם הקושיה, די בהבאת חלק זה של המדרש הארוך. מצד שני, אדם כמו איוב אינו יכול להופיע בסוגיה רק בדרך אגב. סוגיית איוב וייסוריו טעונה מאוד, המשקל שלה כבד מכדי שיהיה אפשר להביא אותה באופן צדדי. אם הגמרא מביאה כאן את חילופי הדברים הקשים בין איוב לקדוש ברוך הוא – זו בחירה מודעת, חייבת להיות לה משמעות.

במשמעות הכללית של טענת איוב אכן צריך לעסוק במקומה של הסוגיה המלאה, בבבא בתרא. כאן במסכת נדה יש לברר את ההקשר

שבו מובא המדרש – הסוגיה העוסקת בהבאת שערות, השלב הפיזיולוגי שלפיו נקבע גיל הבגרות ההלכתי. הקביעה אם נער או נערה נחשבים כבר לבוגרים שייכת לתחום אינטימי בגופם. כבר ראינו בכמה מקומות במסכת דיונים שקשורים לפרטים גופניים, ביניהם פרטים אינטימיים ביותר. עד לשם חודרת ההלכה. כדי להסביר מדוע ההלכה חודרת עמוק כל כך למרחב הפרטי של האדם, באה האגדה ומסבירה כמה עצומה משמעותו של המרחב הזה.

ייתכן כי גם במקרה שלנו האמירה דומה, אך בכיוון שונה. ההנחה של איוב היא שההשגחה האלוקית אינה יורדת לרזולוציה הפרטית של בני האדם. ההופעה האלוקית מתוארת בפי איוב כרוח סערה, תנועה אדירה וכוללת, שסוחפת את כל הפרטים הנקרים בדרכה ללא הבחנה. ברוח השוטפת והגורפת הזו, ניואנסים קטנים אינם באים לידי ביטוי. טענה זו, שההשגחה אינה מעורבת בניואנסים כאלה, הייתה מצויה בעולם הפילוסופי בימי חז"ל. אם זו הטענה, העובדה שהקדוש ברוך הוא עונה לאיוב "מן הסערה" לכאורה משחקת לידיו של איוב – אכן, דרכו של ה' היא בסופה וסערה, גורלו הפרטי של היחיד אינו עומד לנגד עיניו. כנגד טענה זו באים חז"ל והופכים את המילה "סערה" ל"שערה". אין הבדל, לפי מדרש זה, בין הסערה הסוחפת לשערה הדקה, שתיהן גלויות במידה שווה לפני ההשגחה. לכל שערה יש מקור חיות משלה, שורש משלה, כל שערה היא בריאה אלוקית.

אם לכל שערה יש שורש, ממילא כל השערות שבאדם מקבלות משמעות רוחנית, ואולי השערות הראשונות שמופיעות באדם בשלבי בגרותו – מקבלות משמעות מיוחדת. ההלכות התלויות בהבאת שתי שערות הן חלק מהמענה האלוקי הפונה לאיוב, ולכל מי שתווה אם אלוקים נמצא בפרטים הקטנים.

אמר רבא: איוב בסערה חרף, בסערה השיבוהו. בסערה חרף, אמר לפניו: רבש"ע, שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלפה לך בין איוב לאיוב? בסערה השיבוהו: ויען ה' את איוב מן הסערה ויאמר אליו— שוטה שבעולם, הרבה נימין בראתי בראשו של אדם, ולכל נימא ונימא בראתי לו גומא בפני עצמה, שלא יהיו שתיים יונקות מגומא אחת, שאלמלא שתיים יונקות מגומא אחת מכחיש מאור עיניו של אדם. גומא בגומא לא נתחלף לי, איוב באיוב נתחלף לי?